

גוט שבת GutSábész

20. évfolyam 7. szám • Ára: 330 HUF • ב"ה

KIADJA: CHABAD-LUBAVICS ZSIDÓ NEVELÉSI ÉS OKTATÁSI EGYESÜLET

Gyertyagyújtás Budapesten: 16:05 • י"ד חשוון תשע"ח • 2017. 11. 3. • פרשת וירא • Szombat kimenetele: 17:10

Velencében találkoztak az európai zsidó örökség védelmének felelősei

Zsidó örökség turizmus a digitális korban címmel rendeztek konferenciát Velencében az európai zsidó műemlékvédelemről és az ehhez kapcsolódó turizmusról. A nagy zsidó múltra visszatekintő olasz város olyan nemzetközi találkozóknak adott otthont, melyen Oroszországtól Dániáig szinte minden európai ország képviseltette magát. A program szervezői a **Beit Venezia**, a **Jewish Heritage Europe** (Európai Zsidó Örökség) és **Rothschild Foundation Hanadiv Europe** voltak.

A legnagyobb zsidó múzeumoktól kezdve, a legkülönbözőbb turisztikai program szervezőin át az örökségvédelmi alapítványokig megannyi szakértő találkozhatott és cserélhetett tapasztalatot a háromnapos rendezvényen. Magyarországot a Záhor Alapítvány, valamint az EMIH

Tokaj-hegyaljai projektjének, a Csodarabbik útja programnak a vezetője, *Frank Mariann* képviselte.

Elsőként a résztvevők megismerkedtek a velencei zsidóság történelmével és a város zsidó emlékeivel, így rögtön betekintést nyerhettek a zsidó emlék-turizmus egy szeletébe. A konferencia panelbeszélgetésekre épült, melyeken 4-5 előadó más és más megközelítésből foglalkozott a témával. A konferencia első estéjén *Ruth Ellen Gruber*rel, az Európai Zsidó Örökség koordinátorával a Beit Venezia alapítója, *Shaul Bassi* professzor beszélgetett Gruber ikonikussá vált zsidó örökségvédelmi és turisztikai könyveinek kapcsán. A *Jewish Heritage Travel* 25, míg a *Virtually Jewish* 15 éve jelent meg először.

Frank Mariann a *Zsidó örökség marketingje* című panelbeszélgetésen *A kelet-európai rabbik sírhelyei, mint zarándoklat-célpontok és kapcsolódási lehetőségek* címmel tartott előadást, melyen bemutatta a tokaj-hegyaljai zsidó örökséget, a Csodarabbik útjának koncepcióját és az elmúlt több mint egy év tapasztalatait.

„A konferencia lényegi pontja az volt, hogy a szervezetek, alapítványok, múzeumok ismerkedjenek meg.” – foglalta össze tapasztalatait Frank Mariann – „Számptalan kapcsolódási pontot találtunk az együttműködésre. Például tervezzük a környező országok hasonló projektjeit összekötni a mádi programmal vagy a Záhor alapítvány iwalk oktatási projektjét megvalósítani Tokaj-Hegyalján. Ezeket fogunk dolgozni a jövőben.”

Mázl tov!

Gratulálunk *Oberlander Bá-ruch* rabbinak és *Batsheva* reb-becennek, valamint *Shlomo Furst* rabbinak gyermekeik, *Náchmán* és *Cháni* eljegyzése alkalmából. Az ünnepségre az izraeli Náchálát Hár Chábádban került sor. Az esküvő várhatóan december utolsó napján lesz, a szintén izraeli Kfár Chábádban.

Gratulálunk *Chaim* és *Chana Rivka Kalderon*nak kisfiuk születése és körülmetélése alkalmából. A brit milá szer-tartáson a kisfiú a *Jákir* nevet kapta. Kívánjuk, hogy neveljék gyermeküket tóratanulás-ra, micvákra és zsidó esküvő-re!

Újra együtt csúszunk!

Ötödik alkalommal rendezik meg az EMIH családi sítáborát. Az úti cél idén is a murai Kreischberg sípálya (Ausztria). A pályaszálláson helyben főzött, glatt kóser ellátást tudnak nyújtani a résztvevőknek. A síeléssel töltött nap után közös programokhoz lehet csatlakozni, Köves Slomó rabbi és Megyeri András Jonatán izgalmas, interaktív óráin a zsidóság korábban nem ismert részeibe lehet bepillantani. A december 21-27. között megrendezendő családi sítábor ára felnőtteknek 150 ezer, gyerekeknek 110 ezer forint, mely a szállást és a teljes glatt kóser ellátást foglalja magába.

Jelentkezés és további információ Szilánk Zsuzsánál:
06309903694;
szilank.zsuzsa@zsido.com

A velencei gettó

Hetizakasz

Angyalok vendégségben

Szakaszunkban – *Vájérá (1Mózes 18–22.)* – három angyal jön vendégségbe a gyengélkedő Ábrahámhoz, és közlik vele, hogy egy év múlva Sára fiút szül neki. Ezek után ugyanezen angyalok felforgatják a vétkes Szodomát, ahonnan előbb kimentik Lótot, feleségét (aki hátránéz és sóbálvánnyá lesz) és két hajadon lányát. Ábrahám Grárba megy. Megszüle-

tik Izsák. Sára elkergeti Hágárt fiával, Ismaéllel együtt, miután nem akarja, hogy az együtt örököljön Izsákkal. Ezután következik – a tizedik megpróbáltatás – az Ákédá, melynek során Isten felkéri Ábrahámot, áldozza fel egyetlen szeretett fiát, Izsákot. Az utolsó pillanatban égi hang akadályozza meg Izsák feláldozását. Helyette egy kóst áldoz fel Ábrahám.

Zsidó híradó

Debrecen volt a tel-avivi magyar napok díszvendége

A tel-avivi magyar kulturális és gasztronómiai fesztivál kiemelt vendége idén Debrecen volt, ennek kapcsán látogatott Izraelbe Papp László, a város polgármestere. Megnyitó beszédében a Debrecenben fel lendülő turizmusról beszélt, melyben nagy szerepe van a vártnál is sikeresebben működő Debrecen-Tel Aviv repülőjáratnak.

A polgármestert és delegációját a debreceni EMIH vezetője, *Smuel Faigen* rabbi kalauzolta látogatása során. Megmutatta Kfár Chábádot, a teljesen lubavicsi haszidok által lakott falut is és megismertette a csoportot a nemzetközi Chábád mozgalom történetével.

Jeruzsálemben elsőként a Siratófal rabbija, *Smuel Rabinovitch* fogadta Papp Lászlót. A rabbi megköszönte a pol-

gármester debreceni zsidósággért tett erőfeszítéseit, amire válaszul Papp elmondta, megtiszteltetés számára, hogy elősegítheti a debreceni zsidóság erősödését.

Ezután a csoport látogatást tett a Siratófal alatti alagútrendszerben kialakított látogatóközpontban, ahol megismerkedtek a Szentély történetével. A különleges idegenvezetés során megtekinthették az itt folyó ásásokat és a komplexum közönség elől még elzárt, újonnan kialakított részét is. „Ezek nem csak kövek, hanem a zsidó nép gyökerei” – magyarázta a csoportnak Rabinovitch rabbi. A delegáció ezután a Siratófal felszín feletti részéhez ment, majd imádkozás után Faigen rabbi a zsidó negyeddel ismertette meg őket.

Az ábrahámi körforgás

A hetizakasz elején a vendégszeretetről olvashatunk, melyet Ábrahám az utazók felé tanúsított, majd arról, hogy Isten is szereti Ábrahámot, mert „megparancsolja fiainak és házának maga után, hogy őrizzék meg az Örökkévaló útját, cselekedve igazságot és jogot” (1Mózes 18:19.).

Az igazság és a jog megcselekvése a kegyesség fő ismérve. Ugyanezt a verset idézi a Talmud, mikor a zsidóknak azt a három erényét sorolja fel, mely mindenkor megkülönböztető jegyük kell, hogy maradjon. Ezek a szemérmesség, a könyörület és a kegyesség megcselekvésének az erényei. „Bárki, aki ezekkel a jellemzőkkel rendelkezik” – folytatja a Talmud – „alkalmas arra, hogy a zsidó néphez csatlakozzon.”

Ez a három tulajdonság folyamatos átalakulásként, körforgásként van jelen a zsidók szívében. A szemérmesség az alázat érzéséből fakad: ezt a tulajdonságot még a Szináj-hegyi isteni kinyilatkoztatás megtapasztalásán keresztül kaptunk örökségül elődeinktől. A Talmud tanítja, hogy a kinyilatkoztatás óta

minden egyes zsidó lelkének része az Isten iránti félelem érzése. Az előbb említett szemérmesség és Isten iránt érzett félelem tulajdonságai azok, amelyek feléresztik szívünkben a könyörület érzését. A bennünk megszülető könyörület arra készítet minket, hogy a gyakorlatban is kamatoztassuk a kegyesség érzését, azaz segítsünk másokat, és jótékonykodjunk.

Néha azonban előfordul, hogy egy ilyen jótettünket követően elégedettséget érzünk, ami egy idő után gögbe, fennhéjzásba csap át. Azonban tudnunk kell, hogy ha ezt érezzük, akkor nem a zsidóság által előírt jócselekedetet vittük véghez, s annak valószínűleg nem is a valódi, ábrahámi kegyesség volt a forrása. Az Ábrahámotól örökölt kegyesség ugyanis a könyörülethez és a szeretethez vezet el minket, nem pedig a fennhéjzáshoz. A mi örökségünk az a körforgás, mely több jócselekedet által még több könyörülethez, kegyességhez és alázathoz vezet. Ez az ábrahámi örökség.

Kovács Jichák rabbinövendék
cikke Tali Loewenthal írása nyomán

A hét témái: november 6-9.

www.zstsz.hu

- Hétfő:**
- Ókori zsinagógák és a mozaikművészet
 - Szabad-e büntetnünk?
- Kedd:**
- Rabbi Akiva – a zsidó bölcs archetipusa
 - Kóser-e a raszta vagy a zselézet haj? A kóser hajviselet és hajvágás szabályai
- Szerda:**
- Nők és micvák: köteleességek és kiváltságok
 - „Az özanya halála” Chájé Szará (1Mózes 23.)
- Csütörtök:**
- Talmud Bráhot traktátus
 - Az Alkotás könyve – az ősi matek

ZSIDÓ TUDOMÁNYOK SZABADEGYETEME

Tanulj velünk te is!

Imaidők a következő hétre:

Talmud Egylet – Sász Chevra Zsinagóga (VI., Vasvári Pál u. 5.)

Vasárnap-péntek: 8:00: Reggeli ima

Vasárnap-csütörtök: 16:00: Délutáni-esti ima (a Keren Or-ban, Károly krt. 20.)

Péntek: 13:00 Délutáni ima (a Keren Orban);

17:00: **Básert** – **A párválasztás titka** (Oberlander Báruch rabbi előadása);

18:00: **Kábálát Sábát**, majd **Kidus** és vacsora

Szombat: 8:45: Hetizakasz-tanulás, 9:15: Reggeli ima, majd **Kidus**

15:45: Délutáni ima, majd **szeudá slisit**

Óbudai Zsinagóga (III., Lajos utca 163.)

Hétfő-péntek (munkanapokon): 6:30: Reggeli ima

Péntek: 18:00: Tanulás

18:30: **Kábálát Sábát**, majd **Kidus**

Szombat: 9:15: Hetizakasz a kabbala tükrében

10:00: Reggeli ima, majd **Kidus**

Velem és a Rebbével történt

Egy zsidó soha nem akadhat el

Frunzében születtem, a mai Kirgizisztán területén. Szerencsém volt, mert egy nagyszerű család tagja lehettem. Anyai nagyapám, Reb Mendel Schneerson Reb Boruch Schneur testvére volt. Reb Boruch pedig a Rebbe nagyapja volt, tehát az én nagyapám és a Rebbe nagyapja testvérek voltak.

1937-ben az előző Rebbe, Jozef Jicchák Schneerson Párizsba küldte a nagybátyámat, Reb Zalman Schneersont. Mi tíz évvel később, 1947-ben követtük őt. Abban az időben rengeteg zsidó menekült élt Párizsban, köztük Chana rebbecen, a Rebbe édesanyja is, aki Oroszországból jutott el oda, és a mi otthonunkban lakott. A Rebbe, aki akkor még nem töltötte be ezt a pozíciót, és az előző rebbe veje volt, New Yorkból Párizsba utazott, hogy Amerikába kísérje édesanyját. Ekkor én két éves voltam, és a Rebbe térdén ülve a kedvenc dalomat énekeltem.

1954-ben, hét évvel később New Yorkba utaztunk, hogy részt vegyünk a Rebbe audienciáján. Amikor meglátott, rögtön így szólt: „Gyermekek, emlékszel rám? Én emlékszem rád! Még mindig éneklek azt a dalt?” Ennyi idő után még emlékezett erre...

Még egy dologra emlékszem ebből a találkozásból: édesanyám áldást kért a Rebbétől egy beteg párizsi asszony számára, de a Rebbe nem reagált a kérésére. Édesanyám azt gondolta, hogy a Rebbe talán nem hallotta, amit mondott, ezért megismételte. A Rebbe ekkor sem felelt. Az audencia után a család sokat beszélt erről az epizódról. Édesanyám azt kérdezte: „Miért nem felelt?” Bátyám így szólt: „Ez volt a válasza. Nem válaszolt, és ez is egy válasz.” A beteg asszony nem sokkal később meghalt.

Ezt követően a családunk Montreálba költözött. Kilenvedikes koromig én is ott lak-

tam, majd New Yorkba mentem tanulni egy Bész Jákov iskolába. Az esküvő után a közeli New Havenbe költöztünk, Connecticut álamba. Ebben az időben gyakran mentem audienciára a Rebbéhez, és mindig a tőlem telhető legjobb módon felkészültem. Egyszer azonban még a szokásosnál is nagyobb

kor még nem voltak mobiltelefonok –, és felhívtuk a New York-i Chábád főhadiszállást, hogy megkérdezzük a Rebbétől, mitévők legyünk. Csoportunk vezetője, Miriam Popack beszélt a Rebbe titkárával, Binyomin Klein rabbiával, és elmondta, hogy elakadtunk Detroitban. Azt mondta, hogy várakozzunk

Miryam Swerdlov több mint harminc éven át tanított történelmet zsidó iskolákban. Izraelben amerikai tinédzsereknek szervezett tábort vezet, és olyan kirándulásokat szervez Izraelbe, valamint az egykori Szovjetunió területére, melyek a zsidó történelemre fókuszálnak. Coffee with Myriam néven népszerű videoblogot vezet.

figyelmet fordítottam az előkészületekre. A mai napig emlékszem, hogy milyen ruhában voltam és milyen sminket használtam. Amikor beléptem a Rebbe szobájába, így szólt: „Miért vagy ilyen sápadt?” Nem értettem, miért kérdezi, mert erős sminket viseltem, de így folytatta: „Talán valamilyen probléma van a véreddel.”

A következő nap vérvizsgálatra mentem, ahol kiderült, hogy anémiám van. A Rebbe keresztüllátott a sminkemen, ahogy általában mindenkesztüllátott.

1967-ben részt vettem a Chábád nőszervezetének, a N'shei Chabadnak a konferenciáján, Detroitban. A rendezvény végzetével húsz másik zsidó asszonnal a repülőterre mentünk, ahol közölték, hogy a hóvihár miatt törölték a járatunkat. Ekkor gyorsan egy nyilvános telefonfülkéhez rohantunk – ek-

egy percet, majd így szólt: „A Rebbe nem érti, hogy mit jelent az „elakadni” kifejezés.” Miriam elkezdte elmagyarázni a szó jelentését, miközben dobálta az pénzt a telefonba. A titkár ezt mondta: „A Rebbe tudja, hogy mit jelent az, hogy 'elakadni'. A Rebbe azt akarja mondani, hogy egy zsidó sohasem akad el.”

Megértettük az üzenetet, és akcióba léptünk. Körbejártuk a repülőteret és szombati gyertyákat osztogattunk. Vannak olyan zsidó asszonyok Amerikában, akik azért gyűjtanak minden héten szombati gyertyákat, mert mi 'elakadtunk' Detroitban. A Rebbe véleménye szerint nem létezett olyan, hogy valaki 'elakad'. Ahol vagy, az az a hely, ahol lenned kell.

1968-ban rubeolás lettem, és ennek eredményeként a fiam, Ávremit, akivel akkor épp várandós voltam, siketen született, amit nagyon nehezen dolgoz-

tam fel. Ebben az időszakban New Haven zsidó iskolájában tanítottam negyedik osztályosokat. Az egyik tanítványom, bizonyos Eddie, szinte az örületbe kergetett: ahogy beléptem a terembe, azonnal dobálni kezdett, és mindent megtett annak érdekében, hogy engem zavarjon. Remegő kézzel mentem haza. Arra gondoltam, hogy mindez azért történik, mert Ávremit otthon hagytam. Talán jobb lenne, ha nem tanítanék tovább, hanem a gyermekem mellett lennék? Mardosott a szégyen, de nem tudtam, mit kellene tennem, így levelet írtam a Rebbének, hogy tanácsot kérek tőle. Elmeséltem az Eddievel kapcsolatos problémáimat, és megkérdeztem, hogy nem kellene-e otthon maradnom Ávremitel. Klein rabbin keresztül kaptam meg a meglehetősen furcsa választ: „Azt mondja a Rebbe, hogy keress magadnak egy külső elfoglaltságot”. „Nem ezt kérdeztem. A kérdéssem pontosan ennek az ellenkezőjére vonatkozott.”- mondtam. „Te vagy Mirjám Feige báb Jehudit?”- kérdezte. „Igen”- feleltem. „Nos, akkor ez a Rebbe válasza a számodra.”- jelentette ki. Úgy tettem le a telefont, hogy nem tudtam, mihez kezdjek ezzel a tanáccsal. Aztán hirtelen megértettem: ha Ávremitel töltöm minden időmet, könnyedén Eddie válhat belőle.

Abban az évben indítottam el a New Haven-i N'shei Chabad csoportot. Pontosán erre volt szükségem – ahogyan a Rebbe ezt olyan bizonyossággal tudta. Mert a Rebbe jobban ismert engem, mint én önmagamot.

Miryam Swerdlov

Készült a lubavicsi Rebbe életét feldolgozó archívum videóinterjúja alapján. Az archívum magyar nyelvű változata itt érhető el:

www.youtube.com/alubavicsirebbe

Kóser konyha

Mézes-mustáros pulyka római tálban

Ez a laktató pulyka-étel pillanatok alatt összeállítható, a római tálban pedig tökéletesre fő.

Glutén- és tojásmentes

3-3 pulyka alsó- és felsőcomb
2 ek. mustár

4 ek. méz

4 fej hagyma felkarikázva

6 gerezd fokhagyma

kolbász (elhagyható)

A római tálalás tíz percre vízbe áztatjuk. A hagymát felkarikázzuk, és egy részét letesszük az edény aljára. A mézet és a mustárt összekeverjük, majd a keveréssel alaposan megkenjük a húsdarabok minden oldalát. A hagymára ráhelyezzük a húst, majd a maradék hagyma és fokhagyma következik, végül a kolbászokat is a hús köré helyezzük. A kolbász magas sótartalma miatt nincs szükség további sóra, ha nem használunk kolbászt, meg kell sózni az ételt. Lefedjük, és hideg sütőbe helyezzük. Bekapcsoljuk a sütőt 200 fokra, és másfél óra alatt puhára sütjük a húst, majd további 8-10 percen át fedő nélkül pirítjuk.

A méz nem igényel kóserügyi igazolást, a mustárra azonban mindenképpen kell megfelelő kóserügyi pecsétet.

Megjelent az Egység magazin új száma

Hogy vélekedik a zsidó jog és etika a mesterséges megtermékenyítésről? Mit tehetnek a meddő párok, hogy gyerekük szülessen? Milyen megoldásokat kínálnak a rabbik, akár a vallás akár az orvostudomány területén? Ezekre a kérdésekre is választ kapunk az *Egység* magazin 99. számából, melynek fókuszában a gyermektelenség áll. Emellett Pfliegler György professzorral, a ritka betegségek magyarországi szakértőjével azokról a genetikai kórképekről beszélgettünk, amelyek különösen jellemzőek

a zsidó népességre. Betekintünk a csengelei libavághíd életébe és bemutatjuk Oláh Katalin ren-

dezőt, valamint zsidó témákat bemutató dokumentumfilmjeit. Folytatjuk barangolásunkat az egykori „Judapest”, ezúttal Rákospalotára látogatunk el. Gasztronómia rovatunkban megtudjuk, mit hívnak „zsidó penicilinnek”.

Az újságot megvásárolhatja az EMIH Keren Or Központjában (1052 Bp., Károly krt. 20.), vagy a Kóser Piacon (1075 Bp., Dohány utca 36.) Ha nem szeretne semmiről sem lemaradni, akkor fizessen elő a magazinra a www.fizetes.zsido.com oldalon.

A rabbi válaszol

Kell-e kiskorú gyerekek gomel áldást mondania repülőút után?

Kedves rabbi!

A fiam bár micvája előtt utazást tervezünk: az első alijája a Tórához két nappal azután lesz, hogy visszaérkezünk. El kell majd akkor mondania a megmenekültek áldását a repülőút miatt? Tulajdonképpen, aki még nem bár micva, az mondhat birkát hágomél áldást?

**Köszönöm
Mendel**

Kedves Mendel!

A 107. zsoltár alapján négy olyan veszélyt sorol fel a Talmud (*Bráchos* 54b.), amely után hálát kell adni. Ezek a sivatagi utazás, a börtönben raboskodás, betegség és tengeri utazás.

Erre szolgál a *Birkát hágomél* áldás (magyarosan *gojmel bencsolás*), amit szokás a zsinagógában Tóra-olvasáskor elmondani. Ilyenkor ugyanis biztosan együtt van egy *minjen*, és az emberek oda is figyelnek (SÁ 3.). Ha lehet, akkor fel is hívják a Tó-

rához a megmenekültet (*Sáár Efrájim* 2:11.), akinek az áldására a közösség válaszol azt kívánva, hogy Isten jósága máskor is kísérje őt (*Sámuel imája - Zsidó imakönyv* 84., 231. oldal).

A *Birkát hágomel* áldást az mondja, aki már biztosan megmenekült a veszélytől, pl. teljesen felépült a betegségből (RSZ: *Széder birkát hánóhenin* 13:5.). A *Sulchán áruach* (uo. 6.) szerint illik a megmenekülést követő három napon belül elmondani, de azon túl is elmondható.

Az Álder rebbe (*Széder birkát hánóhenin* uo. 7.) azt a véleményt fogadta el, miszerint minden életveszélyből való megmenekülés esetén el kell mondani az áldást. Napjainkban az egyik ilyen helyzet a repülőút, ami után van, aki csak Isten neve nélkül mondja az áldás szövegét (*Piszé tsuvot* uo. 18. lábjegyzetnél). Az elfogadott vélemény szerint minden repülés után el kell mondani az áldást (uo. 16. láb-

jegyzetnél). Nem azért, mert olyan sok a repülőgép-szerencsétlenség, hanem mert ott, ahol a repülőök szállnak, nem lehetne a gép nélkül életben maradni (*Igrot Mose* responsum, *Orách chájim* 2:59.). Ezen a véleményen volt a Rebbe is (*Likuté szichot* 12. kötet 152. oldal), különösen olyankor, ha az utazó sivatag vagy tenger felett is repült.

Kiskorú gyerekek a *Mágen Ávrahám* szerint (219. fejezet eleje) nem mondják, mert az áldás szövegében az szerepel, hogy az Örökkévaló egy arra „érdemtelen” vagyis bűnös embert mentett meg – de kiskorú gyerek kapcsán ilyen nem mondhatunk. Az áldás szempontjából nem az számít, hogy mikor mondja az áldást, hanem az, hogy mennyi idősen menekült meg az ember a vészhelyzetből. Így ebben az esetben a bár micvá fiú nem mond áldást a két nappal ezelőtti utazásra.

Oberlander Báruch

Gut Sábesz – megjelenik hetente

Kiadja a Chabad-Lubavics – Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület / Published weekly by Chabad-Lubavitch – The Jewish Heritage Center of Hungary
1052 Budapest, Károly körút 20.

Telefon: +36-1-268-0183
www.zsido.com / info@zsido.com
Felelős kiadó: Oberlander Báruch rabbi
Főszerkesztő: Steiner Zsófia

A kiadvány szent szövegek részleteit és magyarázatait tartalmazza. Kérjük ne dobja el!

Munkatársak: Golubovics Martina,
Dénes Anna, Kovács Kristóf
Nyomdai előkészítés: Juhász Valéria
ISSN 1416-4604

